

A photograph of a children's choir singing. The children are wearing blue school uniforms. The image is slightly blurred, focusing on the text overlays.

Problematika pjevačkog zbora mlađe školske dobi

mr.sc. Jasna Šulentić Begić
Učiteljski fakultet u Osijeku

ARS CHORALIS 2010

Međunarodni umjetničko-znanstveni simpozij o zborskoj glazbi
Zagreb, 8. do 10. travnja 2010. godine

- izložiti ću razmišljanja vezana uz pjevački zbor mlađe školske dobi
- prikazat ću i djelovanje zbora *OŠ Franje Krežme* u Osijeku u razdoblju od 2002. do 2007.

Pjevački zbor i hrvatsko osnovno školstvo

- prema važećem nastavnom planu i programu **glazbena nastava** u osnovnoj školi u Hrvatskoj uključuje:
 - *redovnu nastavu*
 - *izbornu nastavu*
 - *izvannastavne aktivnosti* (zbor, instrumentalne i vokalne skupine, folklor, ples, glazbenu slušaonicu, raznovrsne glazbene projekte)
 - *izvanučioničku nastavu* (posjeti glazbenim priredbama - *Hrvatska glazbena mladež* i dr.)

- skoro svaka osnovna škola u Hrvatskoj ima pjevački zbor
- najčešće su to zborovi mlađe i starije školske dobi:
 - zbor mlađe dobi čine učenici razredne nastave (1. do 4. razred)
 - zbor starije dobi čine učenici predmetne nastave (5. do 8. razred)
- zbor je u većini slučajeva glavni nositelj školskih priredbi i ima važnu ulogu u predstavljanju škole u svojoj okolini

- interes učenika za pjevački zbor danas više nije onakav kakav je bio u prošlosti i u školskim pjevačkim zborovima sudjeluje manje učenika nego prije

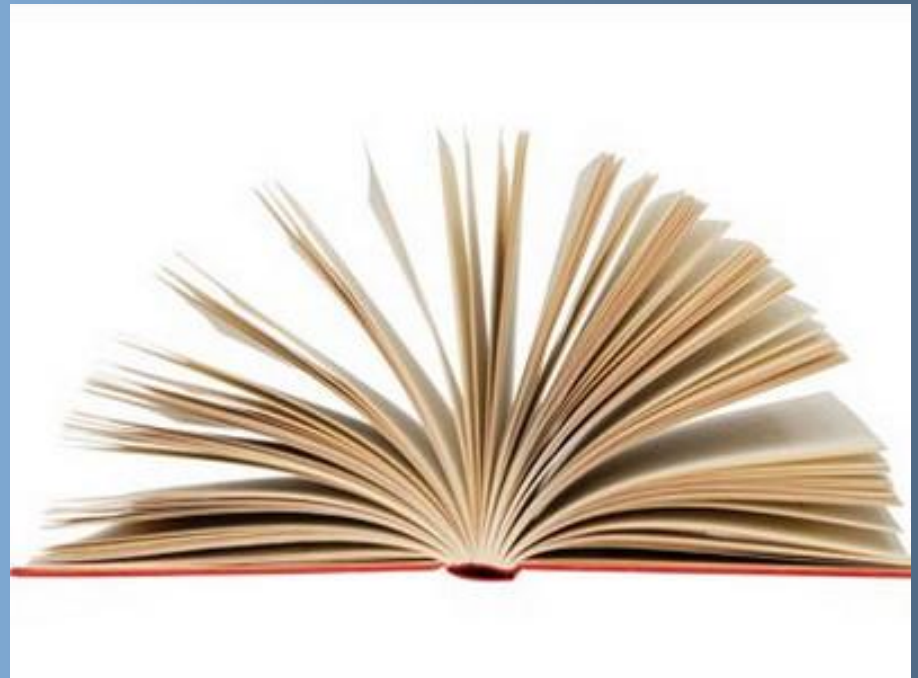

- tome je više razloga:
 - učenicka preopterećenost nastavnim gradivom
 - opterećenje nastavom tj. vrijeme provedeno u školi (satnica) i zbog toga većina učitelja ima poteškoće s terminima održavanja zbora
 - suvremeni oblici potrošnje glazbe – slušanje suvremene glazbe reproducirane pomoću masovnih medija
 - pjevački se zbor u osnovnim školama organizira kao *izvannastavna aktivnost*, što znači da učenici sudjeluju svojevolarno, a njihov se rad i zalaganje ne vrednuje ocjenom – učenici su zbog toga nemotivirani

- možda bi trebalo razmisliti o tome da se pjevački zbor ne tretira kao *izvannastavna aktivnost* nego kao *izborna nastava*
- tako bi se učenici mogli ocijeniti (ocjena zbora bi utjecala na opći uspjeh učenika) i imali bi obvezu redovitog dolaženja

- dodatni problemi s kojima se susreću voditelji zborova je nedostatak dječje zborske pjevačke literature

- zbog svega što sam rekla, učitelji glazbene kulture, koji su ujedno i školski zborovođe, primjenjuju razne oblike motivacije u želji da pridobiju učenike za sudjelovanje u pjevačkom zboru:
 - „dijeljenjem“ odličnih ocjena na nastavi glazbene kulture onima koji pjevaju u zboru
 - organiziranjem karaoka
 - organiziranjem festivala popularne glazbe, itd.

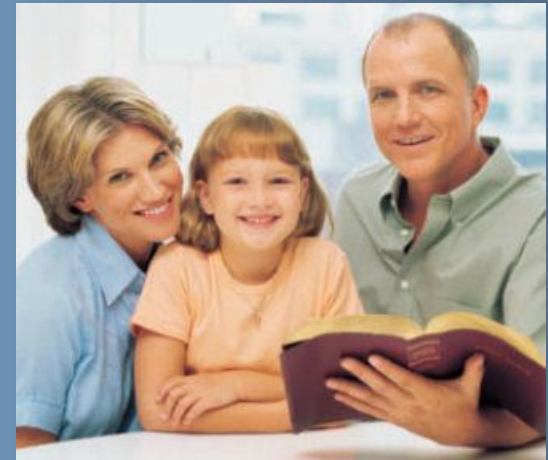
- učenike mlađe školske dobi zborovode ne mogu motivirati navedenim načinima jer im nisu nastavnici glazbe
- stoga učitelji koji vode zbor mlađe školske dobi imaju težak i zahtjevan zadatak
- oni moraju kvalitetno metodički osmisliti zbarske pokuse i učiniti ih učenicima zanimljivima i atraktivnima

Muzikalnost i pjevačke sposobnosti učenika mlađe školske dobi

- upis novih članova obavljamo na početku školske godine na osnovi audicije, tj. provjere glazbenih sposobnosti učenika
- na audiciji za pjevački zbor u prvom je planu pjevanje, no pjevanje u učenika mlađe školske dobi često nije na onoj razini na kojoj bismo željeli

- na muzikalnost i na razvijenost pjevačke vještine utječu:
 - nasljeđene dispozicije,
 - okolina u kojoj dijete odrasta - obitelj i predškolske ustanove

- neka djeca iz glazbeno pasivnih obitelji ili zbog nekvalitetnih predškolskih glazbenih aktivnosti, imaju slabije razvijene glazbene sposobnosti

- nije samo točna intonacija osnovni pokazatelj muzikalnosti već je to i sposobnost doživljavanja i zapažanja glazbe
- zato muzikalnost odnosno glazbeni sluh podrazumijeva (između ostaloga) sljedeće:
 - osjećaj za intonaciju
 - sposobnost uočavanja dinamike
 - sposobnost uočavanja tempa
 - osjećaj za ritam
 - sposobnost kretanja uz glazbu
 - sposobnost uočavanja glazbenog oblika
 - sposobnost pamćenja glazbenih cjelina
 - sposobnost prepoznavanja melodije
 - osjećaj za skupno muziciranje

- treba poticati i one koji ne pokazuju razvijen glazbeni sluh jer on se s vremenom može razviti
- zborovođa mora pokušati razvijati glazbene sposobnosti svih zainteresiranih učenika
- stoga ne treba reći djetetu da „nema sluha“ ili da „ne zna pjevati“
- nemuzikalna su djeca vrlo rijetka
- većina djece ima manje ili više razvijene glazbene sposobnosti

Metodički postupci u radu sa zborom mlađe školske dobi

- zborski pokusi s učenicima mlađe školske dobi ne mogu se voditi na način kao što se vode pokusi s učenicima starije dobi, ili s odraslim pjevačima
- zborski pokusi, koji bi se sastojali samo od upjevavanja te upoznavanja i izrađivanja novih pjesama, bili bi dosadni i nezanimljivi učenicima mlađe školske dobi

- osim upjevavanja pomoću klasičnih vježbi, učenike se može upjevati i njima poznatim pjesmama
- to se izvodi tako da se pjesme pjevaju u različitim tonalitetima mijenjajući intonaciju uzlazno za pola stupnja
- osim upjevavanja i učenja novih pjesama, na zborskim pokusima mogu se izvoditi *glazbene igre*
- one će se uvesti kao uvod ili kraj zborskoga pokusa, odnosno tijekom probe, u trenucima kad učenicima padne koncentracija

Vrste glazbenih igara

1. *glazbene igre s pjevanjem*

- izvode se tako da djeca pjevaju pjesmu i oponašaju tekst pjesme pokretima u ritmu (hodanje, trčanje, poskakivanje, kretnje ruku – sijanje, kopanje, češljanje ...)
- najprije treba naučiti pjesmu, a potom uvoditi kretnje

- 2. *glazbene igre s ritmovima/melodijama* koje se izvode tako da:
 - učitelj izvede ritamsku frazu (pljeskanjem, sviranjem udaraljki, tijelom kao instrumentom) ili otpjeva melodijsku frazu neutralnim slogom, a zatim ju svi učenici ponove ili svaki učenik samostalno ponovi – dok svi učenici ne izvedu zadanu frazu
 - svaki pojedinačni ili svaki drugi učenik osmisli ritamsku/melodijsku frazu, a ostali učenici skupno ponavljaju
 - učitelj postavi ritamsko/melodijsko pitanje, a učenik odgovara ili učenici to isto izvode u paru

- 3. *glazbene igre uz slušanje glazbe*
izvode se tako da:
 - učitelj unaprijed osmisli pokrete uz glazbu i uvježba isto s učenicima,
 - učenici u skupini ili paru osmisle pokrete uz glazbu,
 - učenici se slobodno kreću tijekom slušanja glazbe

- *glazbene igre uz slušanje glazbe* mogu se izvoditi npr. uz sljedeće skladbe:
 - J. Strauss: *Brbljavica*, op. 254, polka
 - G. Bizet: opera *Carmen* – uvertira
 - J. Brahms: *Mađarski ples br. 5 u g-molu*
 - P. I. Čajkovski: balet *Orašar* – *Ples šećerne vile*
 - P. I. Čajkovski: balet *Labuđe jezero* – *Ples mladih labudova*
 - C. Saint-Saëns: suita *Karneval životinja* – *Slon*
 - C. Saint-Saëns: suita *Karneval životinja* – *Labud*
 - L. Boccherini: *Gudački kvintet u E-duru*, op. 13, br. 5
 - 3. st. (*Menuet*)

Prikaz i analiza repertoara

- prikazat ću repertoar zbora mlađe školske dobi *OŠ Franje Krežme* u Osijeku tijekom razdoblja od pet godina, tj. od 2002. do 2007. godine
- zbor je nastupao više puta tijekom godine i to najčešće u mjesecu listopadu za *Dane kruha*, u prosincu za *Dan grada Osijeka*, na *božićnim priredbama* i mjesecu svibnju na priredbama povodom *Dana škole*

- posljednje tri godine moga rada zbor je sudjelovao na:
 - *Smotri pjevačkih zborova osnovnih i srednjih škola Osječko-baranjske županije u Belišću*
 - *Glazbenim svečanstima hrvatske glazbene mladeži u Varaždinu na kojima je 2007. godine osvojio zlatnu plaketu u A kategoriji (dječji zbor mlađeg uzrasta osnovnih škola)*

- nastupi koje sam analizirala dogodili su se na kraju školske godine te se na tim priredbama pokazivao rezultat rada cijele godine
- u razdoblju od 2002. do 2007 bilo ih je jedanaest te su na njima izvedene dvadeset i dvije pjesme

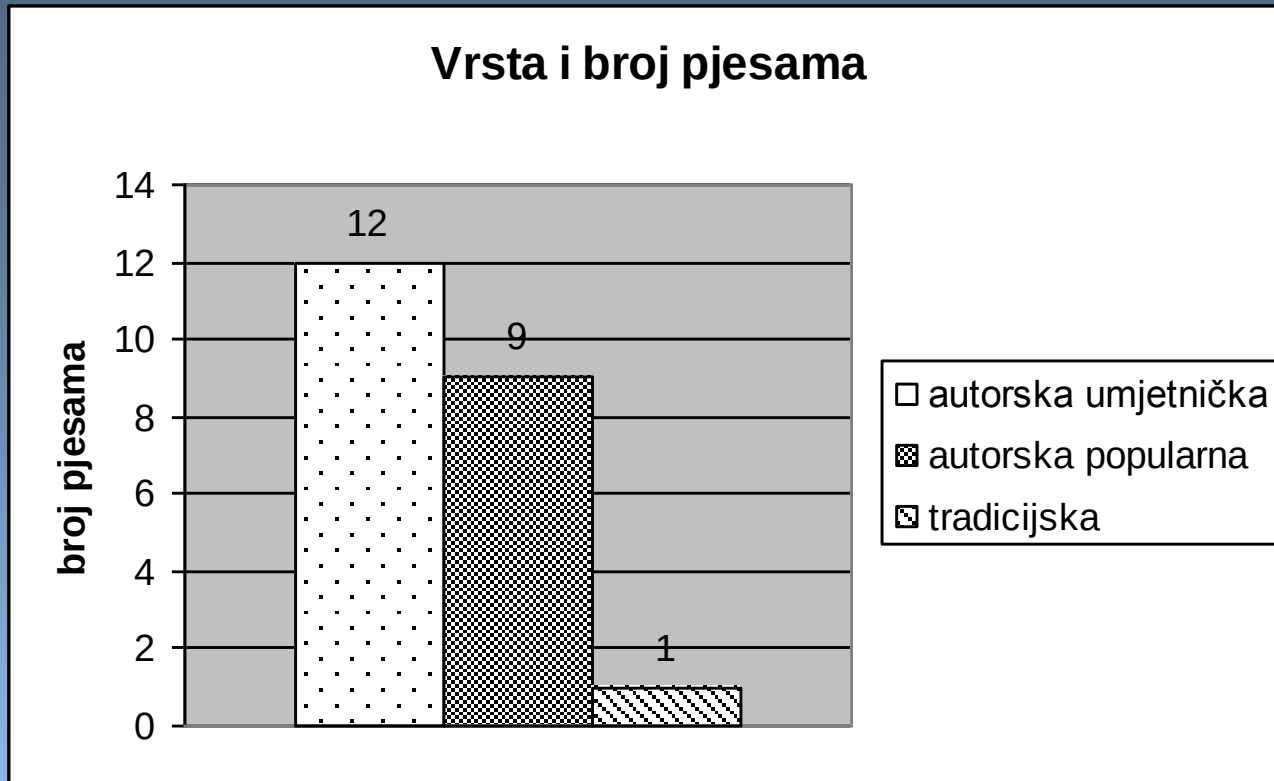

- B. Mihaljević: *Moj mačak*
- B. Mihaljević: *Najdraži cvijet*
- B. Mihaljević: *Vrapčić, zima i laste*
- B. Mihaljević: *Neposlušan medo*
- B. Papandopulo: *Kad kolijani dolaze pred vrata*
- D. Bobić: *Kauboj mjesec*
- D. Rapotec-Ute: *Bijeli konji*
- S. Zubak: *Ljubav i slova*
- *Bratec Martin* - prepjev: Z. Grgošević
- I. Matetić-Ronjgov: *Dječja poskočica*

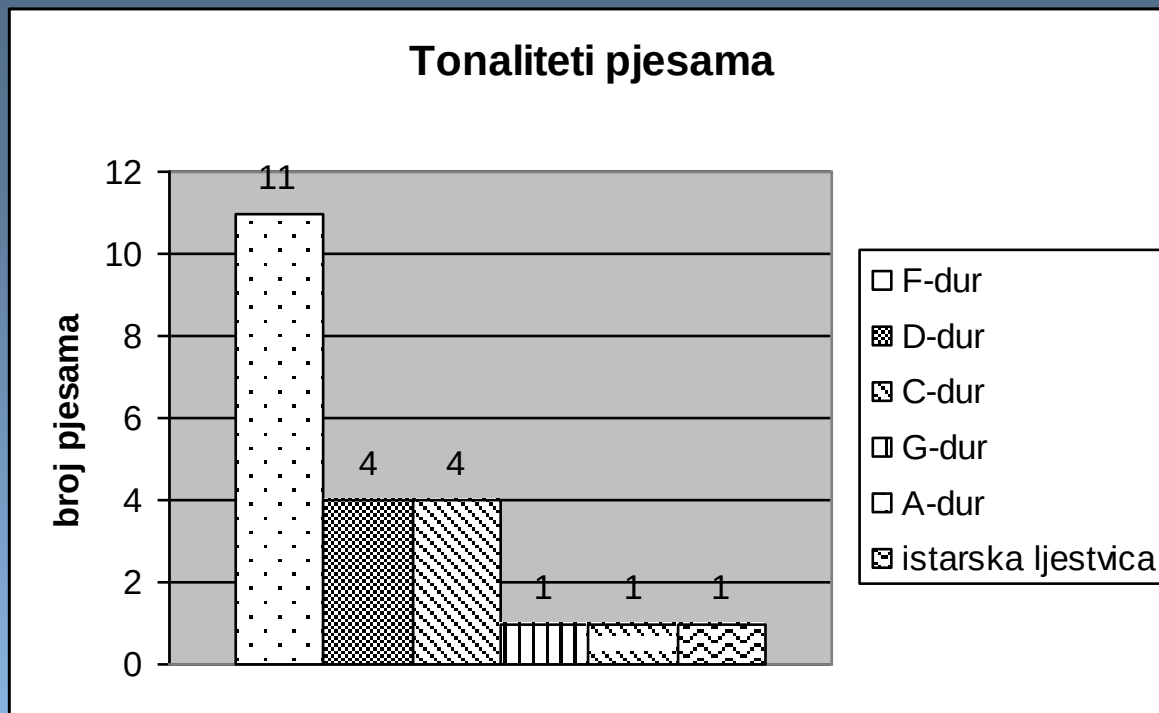
- I. Mustafa: *Krasan dan*
- I. Stamać: *Maestral*
- J. Kaplan: *Cvjetni puteljak*
- J. Kaplan: *Jagoda*
- J. Kaplan: *Konjiću, haj*
- J. Kaplan: *Zeko pleše*
- L. Županović: *Šala*
- M. Briški: *Ivana*
- B. Bjelinski: *Večernji gost*
- W. A. Mozart: *Očeva pouka*
- W. A. Mozart: *Uspavanka*
- Z. Grgošević: *Tišina ljetne noći*

- pri analizi repertoara pjesama izdvojena su četiri elementa:
 - vrsta pjesme
 - tonalitet
 - tempo
 - opseg
- sve su pjesme bile na hrvatskom jeziku

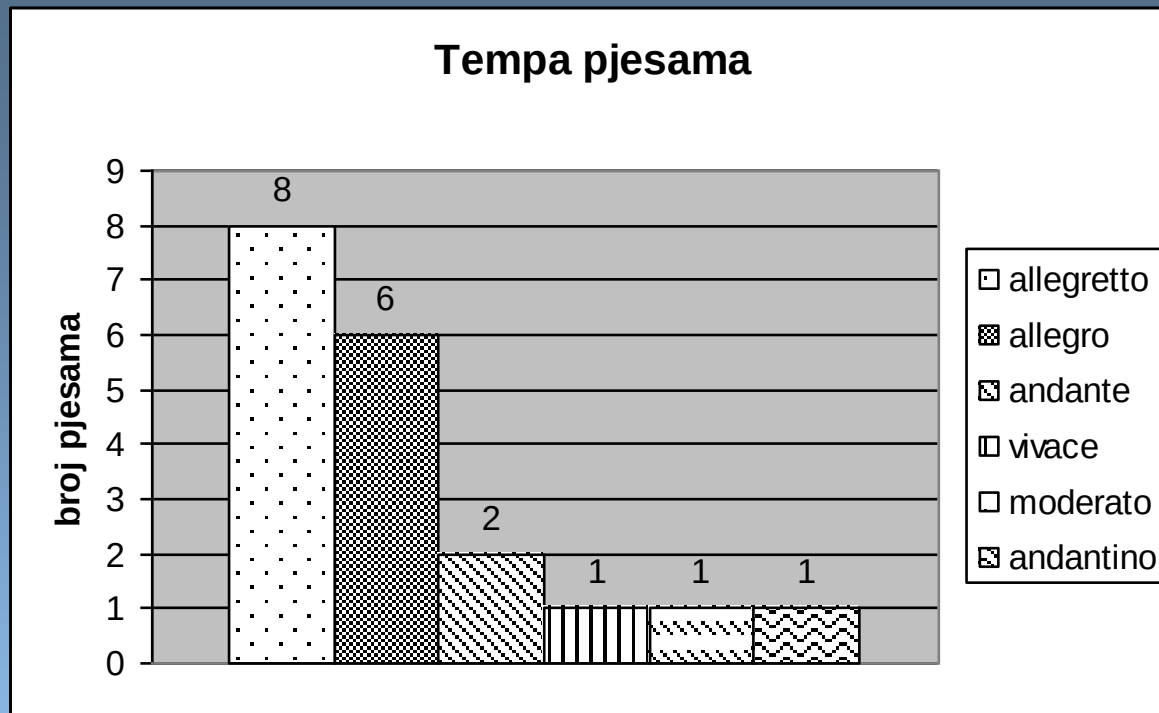
	Naziv pjesme i autor	Vrsta	Tonalitet	Tempo	Opseg
	B. Mihaljević: <i>Moj mačak</i>	autorska popularna za djecu	D-dur	moderato	d ¹ -d ²

- iz grafikona može se zaključiti da sam težila pjevanju umjetničke glazbe, no s obzirom na to da je riječ o zboru mlađe školske dobi, pjevale su se i dječje popularne pjesme koje učenici rado pjevaju
- učenici neće rado pjevati pjesme koje im se ne sviđaju te ćemo ih na taj način udaljiti od pjevanja i razvijanja ljubavi prema zborskom pjevanju

- iz grafikona se vidi da ni jedna pjesma nije u molu
- uzela sam u obzir da učenici mlađe školske dobi radije pjevaju pjesme vedrog i veselog ugođaja, a one su najčešće u durskom tonalitetu

- iz grafikona može se vidjeti da sam vodila računa o tome da učenici ove dobi najradije pjevaju pjesme bržeg tempa koje su najčešće vesele i žive

- analizirajući opseg pjesama može se zaključiti da su autori u većini slučajeva vodili računa o opsegu dječjih glasova koji se najčešće kreće od *c1/d1* do *c2/d2*.
- također je i na zborovođaama da odaberu pjesme koje su u skladu s opsegom dječjih glasova

Iskustvo iz zborske prakse

- na početku školske godine, kada bih organizirala audiciju sa svrhom primanja novih članova u zbor mlađe školske dobi, često bih se susrela s učenicima koji imaju intonativnih poteškoća

- to me nije priječilo da sve učenike primim u zbor
- takvi učenici, najčešće do prvog nastupa, nisu uspjeli intonativno svladati program
- međutim, s njima sam imala dogovor da također nastupaju ali tako da imitiraju pjevanje

- bili su, kako su sami sebe prozvali, tzv. „zijevalice“ i nisu bili nezadovoljni što ne pjevaju, jer im je bio bitan nastup
- neke od „zijevalica“ nakon nekog vremena su „propjevale“
- to su kasnije bili najponosniji i najodaniji članovi zbora koji bi pridošle „zijevalice“ bodrili i navodili sebe kao primjer

- zborske pokuse sam organizirala dva puta tjedno, u terminu od 13.10 do 13.55 sati, jer su svi učenici tada bili slobodni
- ako su dolazili nakon nastave, često su bili umorni te je na početku zborskog pokusa bilo potrebno podići atmosferu
- to sam najčešće uspijevala provodeći neku od *glazbenih igara*

- pjesme koje sam pjevala s učenicima su uglavnom bile jednoglasne uz instrumentalnu pratnju
- instrumentalnu pratnju je najčešće činila matrica koju sam izrađivala pomoću sintisajzera i računala
- za potrebe *Smotre pjevačkih zborova osnovnih i srednjih škola Osječko-baranjske županije* te za *Glazbene svečanosti hrvatske glazbene mladeži* zbor je pratila korepetitorica, koja bi nam se pridružila kada bismo uvježbali program

- uvjet sudjelovanja na *smotri* i *svečanostima* za *A-kategoriju* (zbor mlade školske dobi) su bile i pjesme izvedene dvoglasno *a cappella*
- djeci je takvo pjevanje stvaralo dosta poteškoća, jer nisu imala oslonac u instrumentalnoj pratnji, a također ih je bunilo dvoglasno pjevanje

- tijekom zborskih pokusa dirigirala bih pri uvježbavanju svih pjesama
- željela sam da učenicima pripremne i završne kretnje budu jasne i da na nastupima ne bude nikakvih neugodnih iznenađenja, odnosno krivog upadanja

- za vrijeme nastupa tražila sam od učenika da me prate pogledom
- također sam izraz dječjih lica nastojala prilagoditi karakteru pjesama
- kako su pjesme koje smo pjevali uglavnom bile vesele, tijekom izrađivanja pjesama učenike bih poticala da se na njihovim licima i u očima vidi radost što nije uvijek prisutno u drugih zborova ove dobi

Zaključak

- biti voditelj zbora mlađe školske dobi lijepo je ali i vrlo odgovorno
- zborovođa treba težiti razvijanju glazbenih sposobnosti učenika te u konačnici razvijanju ljubavi prema zborskom pjevanju
- u radu sa zborom te dobi iznimno je važno dati priliku svakom djetetu bez obzira na njegove glazbene sposobnosti